

مهرماه ۱۳۹۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده علوم اجتماعی

گروه روان شناسی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته‌ی روان شناسی گرایش

عمومی

عنوان:

اثر بخشی قصه‌گویی بر رشد اجتماعی کودکان پیش دبستانی

استاد راهنما:

دکتر آسیه مرادی

استاد راهنما:

دکتر خدامراد مؤمنی

نگارش:

سیده حدیث نازاریانی

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و

نوآوری های ناشی از موضوع این پایان نامه

متعلق به دانشگاه رازی است.

تقدیم به:

پدر و مادرم که هر گام من سپیدی برف بود بر موهای نازنینشان

سپاس و قدردانی

شکر شایان نثار ایزد منان که توفیق را رفیق راهم ساخت.

سپاسگزار کسانی هستم که سر آغاز تولد من هستند. از مادری زاده شدم و از استادی جاودانه.

تقدیر و تشکر شایسته از راهنمای صبورم سرکار خانم دکتر آسیه مرادی که راه گشای بنده در اتمام و اکمال پایان نامه بوده است.

. بسی شایسته است از تلاش های مداوم مشاور فرهیخته ام جناب دکتر خدامراد مؤمنی که که با نکته ها و گفته های بلند، صحیفه های سخن را علم پرور نمودند تشکر نمایم.
از استادان فرزانه و دلسوز؛ جناب دکتر جهانگیر کرمی و فرهاد هژیر که زحمت داوری این پایان‌مه را متقبل شدند؛ کمال تشکر و قدردانی را دارم.

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی اثربخشی قصه‌گویی بر افزایش رشد اجتماعی کودکان پیش دبستانی انجام گرفت. طرح پژوهش نیمه آزمایشی و از نوع پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه کنترل بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه - ی کودکان پیش‌دبستانی مراکز پیش‌دبستانی شهر کوهدشت که به روش نمونه‌گیری در دسترس، تعداد ۳۰ نفر (۱۴ پسر و ۱۶ دختر) از کودکان دو مرکز پیش دبستانی شهر کوهدشت به عنوان نمونه انتخاب شدند. و به طور تصادفی، به دو گروه ۱۵ نفره آزمایش و کنترل تقسیم شدند. در این پژوهش مادران به پرسش‌نامه‌ی رشد اجتماعی وابند (۱۹۵۳) پاسخ دادند. گروه آزمایش به مدت ۸ جلسه‌ی متوالی (هر جلسه ۴۵ الی ۶۰ دقیقه) طبق دستورالعمل در شرایط مداخله‌ای قرار گرفتند. و گروه کنترل هیچ مداخله‌ی روی آن صورت نگرفت. سپس داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم افزار آماری SPSS-19 با آزمون تحلیل کوواریانس مورد تحلیل قرار گرفتند. نتایج پژوهش نشان داد که بین میانگین نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون مهارت‌های اجتماعی در گروه آزمایش و کنترل تفاوت معنی دار وجود دارد. از یافته‌های پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که قصه‌گویی بر افزایش رشد اجتماعی کودکان مؤثر می‌باشد.

کلید واژه‌ها : قصه‌گویی، رشد اجتماعی، کودکان

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل یکم: مقدمه	
۱-۱- بیان مسئله.....	۲
۲-۱- اهمیت و ضرورت پژوهش.....	۷
۳-۱- اهداف پژوهش.....	۹
۴-۱- فرضیه‌های پژوهش.....	۹
۵-۱- تعاریف متغیرها.....	۹
۱-۵-۱- تعاریف مفهومی متغیرها.....	۹
۲-۵-۱- تعاریف عملیاتی متغیرها.....	۱۰
فصل دوم: ادبیات و پیشینه پژوهش	
۱-۲- قصه.....	۱۲
۲-۲- جایگاه قصه.....	۱۳
۳-۲- نقش قصه.....	۱۴
۴-۲- کارکردهای قصه.....	۱۵
۵-۲- شیوه‌ها و فنون قصه‌گویی.....	۱۶
۱-۵-۲- قصه‌خوانی.....	۱۶
۲-۵-۲- قصه‌گویی ساده(بدون ابزار).....	۱۷
۳-۵-۲- قصه‌گویی همراه با پرده‌خوانی.....	۱۷
۴-۵-۲- قصه‌گویی همراه با تقلید صدا.....	۱۷
۵-۵-۲- قصه‌گویی همراه با تقلید حرکت.....	۱۸
۶-۲- مزایای قصه‌گویی.....	۱۹
۷-۲- مزایای قصه‌گویی در بلند مدت.....	۱۹
۸-۲- اهمیت قصه‌گویی.....	۲۰
۹-۲- نقش قصه در رشد عاطفی و اجتماعی کودکان.....	۲۰
۱۰-۲- جریان اجتماعی شدن.....	۲۲
۱۱-۲- تعاریف رشد اجتماعی.....	۲۲
۱۲-۲- اهمیت رشد اجتماعی.....	۲۳
۱۳-۲- متغیرهای موثر در رشد اجتماعی.....	۲۴
۱۴-۲- مراحل اجتماعی شدن کودکان.....	۲۵

۲۷	۱۵-۲ دیدگاه‌های مختلف رشد اجتماعی.....
۲۷	۱-۱۵-۲-۱ مراحل رشد در نظریه‌ی روانکاوی فروید.....
۲۸	۲-۱۶-۲ دیدگاه اریکسون و رشد اجتماعی.....
۲۹	۱-۲-۱۶-۲-۱ مراحل هشت گانه‌ی رشد از دیدگاه اریکسون.....
۳۰	۳-۱۵-۲ دیدگاه تعامل نمادین.....
۳۱	۴-۱۵-۲ دیدگاه دل‌بستگی.....
۳۲	۵-۱۵-۲ دیدگاه یادگیری اجتماعی.....
۳۳	۱۶-۲ پیشینه پژوهش‌های انجام شده.....

فصل سوم: روش پژوهش

۴۲	۱-۳ مقدمه.....
۴۲	۲-۳ روش، جامعه و نمونه پژوهش.....
۴۲	۳-۲-۱ روش پژوهش.....
۴۲	۳-۲-۲ جامعه آماری.....
۴۳	۳-۲-۳ حجم نمونه و روش نمونه‌گیری.....
۴۳	۳-۳ ملاک‌های ورود و خروج.....
۴۴	۴-۳ ابزار پژوهش.....
۴۴	۳-۴-۱ پرسشنامه رشد اجتماعی واینلند.....
۴۵	۳-۴-۲ قصه‌ها.....
۴۶	۳-۵-۵ طرح پژوهش.....
۴۶	۳-۶-۳ روش اجرای طرح.....
۴۷	۳-۷-۳ شیوه مداخله و اجرا.....
۴۸	۳-۸-۳ دستورالعمل‌های اجرایی.....
۴۹	۳-۹-۳ روش تجزیه و تحلیل داده‌ها.....

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها

۵۱	۴-۱ مقدمه.....
۵۱	۴-۲ یافته‌های توصیفی.....
۵۳	۴-۳ یافته‌های مرتبط با آمار استنباطی.....

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

۵۹	۵-۱ مقدمه.....
۶۰	۵-۲ یافته‌های مرتبط با فرضیه پژوهش.....
۶۳	۵-۳ محدودیت‌های پژوهش.....
۶۳	۵-۴ پیشنهادها.....

۶۳	۱-۴-۵ - پیشنهادهای پژوهشی.....
۶۳	۲-۴-۵ - پیشنهادهای کاربردی.....
۶۴	منابع.....
۷۰	پیوست.....

فهرست جداول

صفحه	جداول
۴۸	جدول ۱-۳: شرح جلسات قصه گویی.....
۵۱	جدول ۱-۴ - شاخص‌های توصیفی گروه نمونه براساس سن به ماه.....
۵۲	جدول ۲-۴ - توزیع فراوانی جنسیت گروه نمونه.....
۵۲	جدول ۳-۴ - شاخص‌های توصیفی میزان رشد اجتماعی گروه نمونه در پیش‌آزمون.....
۵۳	جدول ۴-۴ - شاخص‌های توصیفی میزان رشد اجتماعی گروه نمونه در پس‌آزمون.....
۵۴	جدول ۴-۵ - نتایج آزمون کولموگروف- اسمیرنف گروه نمونه براساس رشد اجتماعی در مرحله‌ی پیش آزمون.....
۵۴	جدول ۴-۶ - نتایج آزمون لون گروه نمونه.....
۵۶	جدول ۴-۷ - نتایج بررسی همگنی رگرسیون در طرح یک طرفه‌ی بین‌آزمودنی.....
۵۶	جدول ۴-۸ - بررسی تأثیر عامل بین‌آزمودنی گروه (قصه‌گویی) بر رشد اجتماعی کودکان.....
۵۷	جدول ۴-۹: نتایج آزمون تعقیبی LSD برای بررسی میزان تغییر در مؤلفه‌های رشد اجتماعی.....

فهرست نمودارها

صفحه	نمودار
۵۵.....	نمودار ۴-۱- نمودار شیب‌های خطوط رگرسیون

فصل يكم

مقدمه

۱-۱- بیان مسأله

دست آوردهای علمی سالهای اخیر کنجکاوی انسان را بیشتر کرده است. انسان هرچه بیشتر می-آموزد، کمتر می داند. به خصوص در مسائل علوم انسانی و در این قرن انسان بیشتر به سرنوشت و آینده کودکان خود توجه می کند و به همین علت نیز در هیچ یک از زمانها تا به این حد معلومات خود را ناقص نیافته است (گیدنز^۱، ترجمه صبوری ۱۳۷۷). توجه به کودکان و مراقبت از رشد و سلامت آنان نه تنها زندگی سالم در دوران کودکی را تضمین می کند، بلکه شرایط برخورداری از زندگی سالم در دوران بزرگسالی را نیز فراهم می کند. فروید بنیان گذار روان شناسی روانکاوی بر این عقیده داشت که بیش تر ارزش های اخلاقی و فرایندهای بنیادی تشکیل وجدان در کودکان تا سنین ۵ الی ۶ سالگی کامل شده و یک کودک ۶ ساله دارای وجدان، بزرگسالی با وجدان خواهد شد و بالعکس. (اتکینسون^۲، ۱۹۰۱؛ ترجمه براهنی ۱۳۸۴).

اهمیت محیط و ارتباط اجتماعی در زندگی کودکان موضوعی است که بسیاری از روانشناسان و متخصصان تعلیم و تربیت به آن اشاره داشته اند. برای مثال (ویگوتسکی^۳؛ ۱۹۸۱ نقل از فیشر^۴، ۲۰۰۳) همه فرایندهای روان شناختی را نتیجه تعامل اجتماعی و فرهنگی می داند. تفکر کودک اساساً از خلال تجربه های اجتماعی وی تحول می یابد و با ایجاد کارکردهای عالی ذهن^۵، امکان برقراری روابط واقعی در وی میسر می شود. بنابر این، کودکان فاقد سطوح بالای مهارت های اجتماعی، نه تنها تعامل موفقیت آمیزی با همسالان خود ندارند، بلکه رفتارهای مشکل دار درونی سازی شده^۶ (مانند احساس غمگینی، افسردگی و تنهایی) و رفتارهای مشکل دار برونی سازی شده^۷ (مانند پرخاشگری جسمانی یا کلامی، مهار ضعیف خلق و بحث کردن با دیگران) را نیز بیشتر تجربه می کنند (عبدی، ۱۳۸۷). رشد اجتماعی شامل تحول مثبت در روابط میان خود و دیگران است. رشد اجتماعی نظیر سایر جنبه های رشد متأثر از طبیعت، آموزش و پرورش است. به

1. Giddens
2. Atkinson
3. Vygotsky
4. Fisher
5. higher mental functions
6. internalized problematic behaviors
7. externalized problematic behavior

عنوان مثال، رشد و تکامل و درک یکدیگر که ریشه‌ی آن در تولد است، بایستی در موقعیت‌های اجتماعی ساخته و تغذیه شود (واکفیلد^۱، ۱۹۹۶). رشد اجتماعی مستلزم تکامل روابط اجتماعی فرد است؛ هماهنگی با گروه اجتماعی و پیروی از هنجارها (موازیین سلوک) و سنت‌های آن است. احساس وحدت با گروه اجتماعی، درک روابط متقابل بین اعضای آن و همکاری با دیگران از دیگر ملزومات رشد اجتماعی می‌باشد (احدی، ۱۳۷۸).

کسانی که در زمینه رشد اجتماعی به شکوفایی رسیده‌اند، به سطحی از مهارت در روابط اجتماعی دست یافته‌اند که می‌توانند به راحتی با دیگران زندگی سازگارانه‌ای داشته باشند (ماسن و همکاران، ترجمه یاسائی، ۱۳۸۰). بدیهی است رشد اجتماعی کودکان تحت تاثیر عوامل مختلف مانند وراثت، محیط، فرهنگ، بازخورد و رفتارهای والدین، روابط با هم نژادها و همسالان، رفتار معلمان و برنامه‌های آموزشی قرار می‌گیرد (سایلان^۲، ۲۰۱۰).

بدین ترتیب، فراهم کردن محیط مساعد و همچنین آشنایی و استفاده از روش‌های مناسب در پرورش و رشد اجتماعی نقش بسیار با اهمیتی در کیفیت زندگی حال و آینده کودکان دارد. کودکان دارای رشد اجتماعی مناسب در پایداری رابطه همیاری، اطاعت از قوانین، حساس بودن نسبت به دیگران و در صورت لزوم مهار احساسات منفی خود موفق‌تر هستند. هنگامی که این کودکان بزرگ‌تر می‌شوند، می‌توانند روابط سالمی با دیگران برقرار کنند و در فعالیت‌های گروهی مشارکت نمایند، در زندگی خود شاد و موفق باشند، - به حقوق و احساسات دیگران احترام بگذارند، از خواست‌های نامناسب دوری کنند و در صورت نیاز از دیگران درخواست کمک کنند (اربابی و داگرو^۳، ۲۰۱۰).

در دوران پیش دبستانی یعنی زمانی که کودکان بین سنین سه تا شش سال هستند، شکل‌گیری روابط اجتماعی آن‌ها با همسالان آشکار می‌شود. با فراگیری مهارت‌های اجتماعی، شناختی و ارتباطی در دوران پیش دبستانی، گرایش به بازی‌های موازی در کودکان از بین می‌رود و تمایل به مشارکت در بازی‌های تعاملی اجتماعی در آن‌ها نمایان می‌شود (روبین^۴ و همکاران، ۲۰۰۶). در این دوره است که دوستی‌های استوار بین کودکان نسبتاً پایدار می‌شود (لد^۵، ۱۹۹۰). در مقایسه با کودکان نوپا، کودکان پیش دبستانی شبکه‌های بزرگ‌تر، منسجم‌تر، و سازمان یافته‌تری را در دوستی‌های متقابل خود با همسالان خاص نشان می‌-

1. Wakefield
2. Ceylan
3. Erbay & Dogru
4. Rubin
5. Ladd

دهند(جانسون^۱ همکاران،۱۹۹۷) برای تحول و پرورش رشد اجتماعی کودکان پیش دبستانی، از روش‌ها و روی‌آورد‌های مختلفی استفاده می‌شود که رایج‌ترین و پرکاربردترین آن‌ها عبارتند از: برنامه آموزش مهارت اجتماعی، برنامه آموزش مهارت اجتماعی با مشارکت خانواده، برنامه آموزش مهارت اجتماعی بازی محور، برنامه آموزش فلسفه برای کودکان، فعالیت‌های نمایش خلاق و خواندن کتاب‌های داستانی مصور (قاسم تبار و همکاران ۱۳۹۱)، بنابراین می‌توان دریافت داستان و قصه یکی از روش‌های موثر برای تحول و رشد اجتماعی کودکان پیش دبستانی است. فروبل آلمانی مؤسس نخستین کودکستان، اساس تربیت کودکان را در کودکستان بر قصه و قصه‌گویی نهاد (اربابان و قافله کش، ۱۳۸۵). اریکسون (۱۳۸۲) نیز قصه را تلقین شفا بخش می‌داند که کاهش اضطراب کودک را موجب می‌شود به گونه‌ای که از طریق همسان سازی با شخصیت‌ها یا موقعیت‌های یک قصه، او را در کشف عواطف خود و دیگران یاری می‌کند. کودکان با دیدن کسانی که رفتارهای تحسین برانگیز دارند و گوش کردن به حرف‌های آن‌ها، از طریق پسخوراند، به ارزش اعمال و رفتار خود پی برده و درصدد افزایش سازگاری و کارایی خود بر می‌آیند. بدین ترتیب، قصه‌گویی روش مناسبی به منظور افزایش کارایی و سازگاری محسوب می‌شود (بندورا ۱۹۹۲).

فطرت پاک کودکان موجب می‌شود که با شور و شوق زیادی به قصه‌ها گوش دهند و قصه‌گویی مثل یک جریان هوای صاف و تمیز با رخنه به تار و پود روح، آرامش آن‌ها را موجب می‌شود. (چینی فروشان، ۱۳۸۵).

بنابراین در برنامه آموزشی مراکز پیش دبستانی، هنر جایگاه ویژه دارد و مربیان با استفاده از هنرهای مختلف، بخصوص هنر قصه‌گویی می‌توانند بسیاری از رفتارهای مناسب را در کودکان تقویت کنند (کاسلین^۲، ۲۰۰۰). همواره یکی از عمده‌ترین و رایج‌ترین راه‌های انتقال تجربه و سرگرمی، قصه‌گویی و گوش سپردن به قصه‌ها بوده است. (زایپس/پرنیانی، ۱۳۸۹). از تأثیرات مهم قصه در کودکان زبان آموزی می‌باشد. قصه به دلیل اینکه یک ارتباط گفتاری به شمار می‌آید کودک فرصت فکر کردن به مطالب را دارد و بعد از آموختن و سپردن آن در ذهن به تکرار قصه برای دیگران و یا در ذهن خود کمک به تقویت حافظه او می‌کند. کودکان در قصه‌ها با واژه‌ها، اصطلاحات و ضرب‌المثل‌ها آشنا می‌شوند و با افزایش خزانه لغات خود ارتباط فعالانه‌ای با محیط برقرار می‌کنند و به راحتی می‌توانند تقاضا و خواسته‌هایشان را مطرح کنند و حتی در بیان احساسات و هیجانات کمک کاربردی‌تری به آن‌ها می‌کند. (مکتبی؛ نقل از شایگان، ۱۳۹۰).

1. Johnson
2. Caslin

شناخت نقش‌های اجتماعی برای کودکان از طریق قصه امکان‌پذیر می‌شود، به طور مثال کودک پنج-ساله‌ای که در بازی نقش‌های پدر، مادر، دکتر و پرستار بودن را ایفا می‌کند در حقیقت در قالب آن نقش خود را تصور می‌کند و برای او این موضوع صرفاً بازی نیست بلکه خود را در همان موقعیت جدی فرض می‌کند. بنابراین هر قصه نقش‌های مختلفی داشته که باهم در ارتباط و تعامل هستند. در حالی که تقلیل قدرت تخیل کودکان یکی از انتقادهایی است که درباره تلویزیون مطرح است زیرا تصویری بودن و انتقال مطالب آن به صورت سطحی صورت می‌گیرد و فرصت فکر کردن و اندیشیدن درباره صحنه‌هایی را که می‌بیند به او نمی‌دهد به همین دلیل یکی از اشکالاتی که تلویزیون ایجاد می‌کند این است که به داشته‌ها و اطلاعات کودک عمق نمی‌بخشد و کودک سطحی نگر رشد می‌کند درحالی که داستان و قصه برعکس این مسأله است. با شنیدن قصه، کودک مجبور می‌شود در ذهن خود به تصویر و افزایش تخیل سازی پردازد و در نهایت قدرت تصویرسازی ذهنی‌اش بالاتر می‌رود.

کودکان هنگام شنیدن قصه تلاش می‌کنند تا تصویر سازی ذهنی‌شان تقویت شود و این مسأله باعث تکرار و تمرین می‌شود و او این امکان را می‌یابد تا درباره پدیده‌های اطراف به کاوش و جست‌وجوی بیشتری دست بزند. کودکانی که بیشتر قصه گوش می‌دهند در دوران بزرگسالی انسان‌های منطقی‌تر و عقلانی‌تری هستند و نسبت به پدیده‌های پیرامون، محاسبه‌گرانه‌تر نگاه می‌کنند و میزان سطحی‌نگری در آن‌ها کم‌تر است. کودکان با شناخت شخصیت‌های داستان در حقیقت جامعه را بهتر شناخته و با شخصیت‌هایی آشنا می‌شوند که در جامعه و عالم حقیقی در سال‌های بزرگسالی امکان تجربه را دارند و آن‌ها از طریق قصه همه اجزای یک جامعه در قالب‌های مختلف را می‌شناسند و باعث می‌شود وظایف و کارکردهایی را که در بزرگسالی با آن روبرو هستند بهتر انتخاب کنند و یا در مقابل نقش‌های مختلف توانایی مقابله و برخورد داشته باشد (شریفی یزدی؛ نقل از شایگان، ۱۳۹۰).

قصه ابزار بسیار مناسبی برای کمک به رشد کودک است که در صورت غفلت، ضربه‌های جبران‌ناپذیری از این راه متوجه کودک خواهد شد. کودکان با شنیدن قصه‌های نامناسب، جوانانی بی‌اراده، ترسو و ضعیف‌النفس خواهند شد. در مقابل قصه‌های مناسب می‌توانند افرادی مسئول، شجاع و با اراده پرورش دهند (یوسفی لویه و همکاران، ۱۳۸۷). قصه می‌تواند به ایجاد تغییراتی در نگرش نسبت به خود منجر شود؛ زیرا آگاهی نسبت به تجربه‌های خوشایند و ناخوشایند دیگران، باعث رهایی از درد و رنج و افزایش امید

می‌شود. (گاردنر، ۱۹۹۳؛ به نقل از آراد^۱، ۲۰۰۴). در دنیای پست مدرن قصه و داستان فضای آزادی برای عمل کردن به حساب می‌آیند؛ به همان سادگی که داستان فرصتی برای ابتکار عمل دوباره فراهم می‌آورد، قصه-گو نکاتی را در می‌یابد که در تجربه‌های شخصی او، در پیوند داستانش با داستان‌های دیگران و نیز در پیوند داستانش با داستان‌های بزرگتری از فرهنگ و انسانیت ریشه دارد، درک اینکه همه ما شخصیت‌هایی در داستان یکدیگر هستیم و این داستان‌ها ما را در عمل پیش می‌برند (پری^۲، ۱۹۹۱).

قصه‌گویی^۳ هنر گوش دادن را تقویت می‌کند و چنانچه قصه‌ای که برای کودکان نقل می‌شود ارزش شنیدن داشته باشد، آنان مشتاق یادگیری کلیدهایی می‌شوند که نمادها برای آن‌ها می‌گشایند و معنا می‌کنند. کودک کاملاً با شخصیت‌ها و حوادث مستقل قصه همراه می‌شود و آن‌ها را با دیگر موقعیت‌های زندگی روزمره خود همسان می‌پندارد. شنیدن قصه امکان تصویرسازی را برای کودک فراهم می‌سازد. کودک با شنیدن قصه، صحنه‌ها، اعمال و شخصیت‌های آن را خلق می‌کند و این توانایی بر رشد شناختی و اجتماعی کودک تاثیر مثبتی دارد (گرین^۴ ترجمه آدینه پور، ۱۳۸۷). در میان فیلسوفان باستان، افلاطون نخستین اندیشمندی است که بر اهمیت قصه برای کودکان و نوجوانان در کتاب مشهور خود جمهوری تاکید کرده است (رحماندوست، ۱۳۸۱).

رویکردهای داستانی در روان‌شناسی تاکنون بر چند محور زیر متمرکز بوده‌اند:

۱. استفاده از قصه به مثابه یک فن درمانی در روان‌درمانی فردی و خانوادگی

۲. استفاده از قصه در جایگاه ابزار تشخیصی

۳. استفاده از قصه در حکم روشی برای پرورش توانایی‌های کودکان

(اشنایدر و داب^۵، ۲۰۰۵؛ انگس، لویت و هاردک^۶، ۱۹۹۹، به نقل از شیبانی و همکاران ۱۳۸۹). بر همین

اساس، پژوهش حاضر قصه‌گویی را به عنوان روشی برای پرورش توانایی‌های کودکان مد نظر قرار داده است.

1. Arad
2. Parry
3. Storytelling
4. Green
5. Schneider & Dube
6. Angus, Levitt & Hardtke

۱-۲- اهمیت و ضرورت

کودکان بسیاری از مهارت‌های اجتماعی را در دوران کودکی یاد می‌گیرند. آن‌ها اعتماد به اشخاص بالغ (به جز والدین خود) را می‌آموزند و از آن لذت می‌برند. آنان در ارتباط با دیگران راه‌های همکاری، مخالفت، سهیم شدن، مرادده کردن و نیز اثبات خود را فرا می‌گیرند و یاد می‌گیرند چگونه عضو گروهی باشند و در فعالیت‌های گروهی شرکت کنند، خود را با انتظارات گروهی وفق دهند و به حقوق و عواطف سایرین احترام بگذارند و در واقع رفتارها و واکنش‌های کودکان در حین بازی، وابستگی به والدین و مراقبین و ارتباط با اعضای خانواده و دوستان نشان دهنده رشد و تکامل اجتماعی آنان است (ادوم و آگاو^۱، ۱۹۹۲). این مسئله باعث گردیده است که به تعلیم و تربیت کودک در این سنین با دیدی عمیق و علمی نگریده شود و کودک به عنوان رکن اساسی تعلیم و تربیت بیش از پیش مورد توجه متخصصان قرار گیرد و به همین علت سال‌های پیش دبستانی از حساس‌ترین دوران زندگی آن‌ها محسوب می‌شود و مخصوصاً از لحاظ اجتماعی ساختن آن‌ها بسیار حائز اهمیت است. (لوعب^۲ و همکاران، ۲۰۰۴)

رشد اجتماعی، بخش مهمی از رشد همه جانبه‌ی کودکان است. این جنبه از رشد، ارتباط نزدیکی با ادبیات کودکان دارد. بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد که تقویت رفتارهای مثبت اجتماعی کودکان به صورت مستقیم یا از راه پند و اندرز شدنی نیست، بلکه ارائه‌ی الگوهای مناسب در عمل یا از طریق شخصیت پردازی‌های جذاب در داستان‌ها، اشعار، سرگذشت‌ها و... در این زمینه تاثیر گذاری بیشتری دارد. اما این اثر بخشی در صورتی امکان‌پذیر است که پدیدآورندگان آثار کودکان از روند رشد اجتماعی آنان آگاه باشند، عوامل موثر در این فرایند را بشناسند، از مراحل و چگونگی رشد اجتماعی کودکان اطلاع کافی داشته باشند و از انگیزه‌های کودکان در انجام رفتارهای اجتماعی باخبر باشند (قاسم زاده، ۱۳۸۵). به دلیل آنکه یکی از ابعاد اساسی در تعلیم و تربیت کودکان، تحول اجتماعی است، فراهم ساختن زمینه علاقه و احساس شادی از مشارکت در فعالیت گروهی، به عنوان یکی از هدف‌های اساسی و کلی آموزش و پرورش پیش دبستانی است، افزون بر آن نبود مهارت‌های اجتماعی در کودکان آنان را به انواع اختلال‌های رفتاری سوق داده و حتی بازخورد آنان را نسبت به همسالان، مدرسه و کارکرد تحصیلی تحت تاثیر قرار می‌دهد (برنز، ۱۹۹۹ نقل از طهماسیان، ۱۳۸۵) بدیهی است دستیابی به این هدف، مستلزم ایجاد شرایط و امکانات مناسب و استفاده از

1.Odom&Ogawa

2.Loeb.

3.Berenz

روش‌ها و روی آوردهای موثر است. که نتایج استفاده از روش مورد پژوهش (قصه گویی) ما را به دستیابی به این هدف مهم سوق می‌دهد. همچنین با اینکه در بعضی از جوامع پیشرفته امروز، قصه گویی به عنوان یک هنر پرطرفدار، یک شیوه آموزشی توانمند و یک سرگرمی پر جاذبه مطرح است، در کشور ما توجه چندانی به قصه گویی نمی‌شود. خانواده، و بزرگ‌ترها، فرصت‌های طلایی و مهربانی آفرین قصه گویی را به جعبه‌های جادویی سپرده‌اند تا گرفتار خویش باشند. بنابراین با توجه به جنبه آموزشی، تربیتی و درمانی قصه و قصه-گویی، می‌توان از آن به عنوان وسیله‌ای ارزشمند و کارآمدی جهت ارتقا رشد اجتماعی کودکان سود جست. (رحماندوست، ۱۳۸۱).

۱-۳- اهداف پژوهش

بررسی تاثیر قصه گویی بر افزایش رشد اجتماعی کودکان پیش دبستانی شهر کوهدهشت

۱-۴- فرضیه های پژوهش

قصه گویی بر افزایش رشد اجتماعی کودکان تاثیر دارد.

۱-۵- تعاریف متغیرها

۱-۵-۱- تعاریف مفهومی

رشد اجتماعی^۱: رشد اجتماعی مستلزم تکامل روابط اجتماعی فرد است؛ هماهنگی با گروه اجتماعی و پیروی از هنجارها (موازیین سلوک) و سنت های آن است. احساس وحدت با گروه اجتماعی، درک روابط متقابل بین اعضای آن و همکاری با دیگران از دیگر ملزومات رشد اجتماعی می باشد (احدی، ۱۳۷۸).

قصه گویی^۲: قصه به سخن یا نوشته هایی از روزگاران قدیم و جدید اطلاق می شود که در آن شخصیت های گوناگون خیالی یا واقعی ماجراهایی می آفرینند. قصه ها از روزگاران قدیم برای آموزش، انتقال تجربه ها و تاریخ هر قوم از نسلی به نسل دیگر پدید آمده اند. گاهی قصه ها پاسخی به ناکامی های انسان می باشند که قهرمانان قصه های کهن مانند انسان های فقیر، کچل و..... گواه این خصوصیات است. لازم به ذکر است که اصطلاح قصه در این نوشتار شامل همه اصطلاحات دیگر هم چون افسانه، حکایت و داستان نیز می شود.

1.development Socialit
2.storytelling

۲-۵-۲- تعاریف عملیاتی

رشد اجتماعی: منظور از رشد اجتماعی نمره‌ای است که فرد از پاسخ‌گویی به عوامل هشت گانه

مقیاس رشد اجتماعی واینلند کسب می‌کند.

قصه گویی: منظور از قصه گویی در این پژوهش، بیان شفاهی قصه‌ها انتخاب شده توسط آزماینده و

بحث و گفتگو در مورد محتوای قصه می‌باشد.